

2025-03-13
S2025/00527 (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag till Socialstyrelsen att genomföra de förberedande åtgärder som behövs för att kunna använda civilplikt inom hälso- och sjukvården samt att bedöma behovet av och förutsättningarna för civilplikt inom tandvården

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att analysera och bedöma vilka åtgärder som är nödvändiga för att ett system med civilplikt ska kunna införas inom hälso- och sjukvården. Uppdraget omfattar både civilplikt efter mönstring och civilplikt efter annan utredning. Socialstyrelsen ska även utreda och bedöma behovet av och förutsättningarna för civilplikt inom tandvården.

Inom ramen för uppdraget ska Socialstyrelsen

- Identifiera vilka specifika kompetenser, färdigheter och befogenheter som är kritiska vid höjd beredskap samt ta fram förslag på prioriteringsordning bland dessa.
- Analysera och ge förslag på befattningar inom hälso- och sjukvården som är lämpliga för civilplikt samt specificera vilka krav som totalförsvarspliktiga ska uppfylla för att kunna krigsplaceras med civilplikt i en särskild befattning.
- Analysera hur stort personalbehovet är inom respektive befattning.
- Analysera och ge förslag på vilken eller vilka aktörer som bör ha bemanningsansvaret för respektive befattning.
- Analysera om inskrivning för civilplikt bör göras efter mönstring eller annan utredning än mönstring eller både och.

- Om inskrivning och krigsplacering efter annan utredning än mönstring bedöms vara aktuellt, analysera hur totalförsvarspliktiga med relevant kompetens ska kunna identifieras och kontaktas för utredning.
- Analysera behovet av grund- och repetitionsutbildningar för olika befattningar samt vem som bör ansvara för utbildningarna.
- Beräkna kostnaderna för de åtgärder som krävs för att införa och förvalta ett system med civilplikt. Kostnadsberäkningarna ska vara skalbara med utgångspunkt i olika ambitionsnivåer och antalet civilpliktiga.
- Om inskrivning och krigsplacering efter annan utredning än mönstring bedöms vara aktuellt, redovisa en tidsplan för de åtgärder som krävs för att totalförsvarspliktiga ska kunna krigsplaceras med civilplikt inom hälso- och sjukvården efter annan utredning.
- Redovisa en tidsplan för de åtgärder som krävs för att totalförsvarspliktiga ska kunna krigsplaceras med civilplikt inom hälso- och sjukvården efter mönstring.
- Analysera behovet av och föreslå eventuella författningsändringar för att kunna införa ett system med civilplikt inom hälso- och sjukvården.
- Redovisa andra eventuella åtgärder som bedöms nödvändiga för att genom civilplikt kunna tillgodose det ökade behovet av personal inom hälso- och sjukvården vid höjd beredskap.
- Analysera och bedöma behovet av och förutsättningarna för civilplikt inom tandvården för att behoven av personalförstärkning vid höjd beredskap ska kunna tillgodoses på bästa sätt.

Uppdraget ska utföras i nära dialog med regionerna och med Sveriges Kommuner och Regioner. Socialstyrelsen ska när uppdraget utförs inhämta synpunkter och erfarenheter från Totalförsvarets plikt- och provningsverk, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Försvarsmakten, berörda professionsorganisationer och andra relevanta aktörer. Socialstyrelsen ska också beakta Försvarsmaktens behov av hälso- och sjukvårdspersonal samt aktuella utredningar, uppdrag och förslag från regeringen på området som har relevans för uppdraget.

Socialstyrelsen ska senast den 17 juni 2025 lämna en muntlig delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

Socialstyrelsen ska senast den 28 november 2025 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2025 använda högst 3 500 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2025 uppförda anslaget 1:14 Civilt försvar inom hälso- och sjukvård anslagsposten 1 Del till Kammarkollegiet. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2025.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2026 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Hälso- och sjukvården har en avgörande uppgift för totalförsvaret. Ett väpnat angrepp mot Sverige och ett krig på svenskt territorium skulle resultera i förluster av människoliv samt masskadeutfall. För att klara av att hantera masskadeutfall i krig bedömer regeringen att det behövs en förmågehöjning och att hälso- och sjukvårdens vårdkapacitet behöver stärkas (prop. 2024/25:34).

Utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap överlämnade 2020 delbetänkandet Hälso- och sjukvård i det civila försvaret – underlag till försvarspolitisk inriktning (SOU 2020:23). Utredningen framhåller civilplikt som en potentiell åtgärd för att säkerställa tillgången på vårdpersonal, särskilt i syfte att hantera det förhöjda vårdbehovet och resursbristen som tillkommer vid höjd beredskap. Utredningen understryker behovet av att analysera hur civilplikt kan användas för att komplettera den ordinarie vårdpersonalens insatser och stärka hälso- och sjukvårdens uthållighet vid höjd beredskap och ytterst krig.

I propositionen Totalförsvaret 2025–2030 (prop. 2024/25:34) betonar regeringen vikten av en stark och långsiktigt hållbar personalförsörjning för totalförsvaret och att det är av särskild vikt för att kunna hantera framtida utmaningar. Regeringen framhåller att Försvarsberedningen understryker vikten av skyndsamhet i frågor som rör civilplikt och att Försvarsberedningen menar att civilplikten skulle behöva aktiveras inom fler sektorer redan innan betänkandet av Utredningen om det civila försvarets personalförsörjning (Fö 2023:03) har behandlats. Regeringen delar bedömningen att civilplikt kommer att vara ett viktigt verktyg för att säkerställa personalförsörjningen vid höjd beredskap inom vissa beredskapssektorer. Vidare framgår att regeringen ser över möjligheterna till ytterligare åtgärder för att redan utbildad personal ska kunna skrivas in och krigsplaceras med civilplikt för att skyndsamt stärka förmågan inom vissa samhällsviktiga verksamheter.

Den 23 januari 2025 överlämnade Utredningen om det civila försvarets personalförsörjning (Fö 2023:03) betänkandet 'Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret' (SOU 2025:6) till regeringen.

Utredningen bedömer att behovet av personalförstärkning för hälso- och sjukvården vid höjd beredskap till viss del behöver tillgodoses genom civilplikt. Genom att integrera civilplikt i vårdberedskapen skapas en mer robust och motståndskraftig vårdsektor, vilket är en förutsättning för att kunna hantera ett angrepp mot Sverige och säkerställa befolkningens tillgång till livsnödvändig vård. För tandvård saknas det underlag för att kunna bedöma på vilket sätt och i vilken omfattning som civilplikt skulle kunna vara ändamålsenlig. Utredningen föreslår att regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att dels utreda genomförandet av civilplikt inom hälso- och sjukvården, dels bedöma behovet av och förutsättningarna för civilplikt inom tandvården.

Regeringen anser att det är angeläget att förberedelser och åtgärder vidtas skyndsamt för att kunna använda civilpliktiga inom hälso- och sjukvården vid höjd beredskap. Regeringen ger därför Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra de förberedande åtgärder som behövs för att kunna använda civilplikt inom hälso- och sjukvården samt att bedöma behovet av och förutsättningarna för civilplikt inom tandvården.

På regeringens vägnar

Acko Ankarberg Johansson

Najite Ukale

Kopia till

Försvarsdepartementet (Fö/CF, Fö/MF, Fö/RS)

Socialdepartementet S/SF

Finansdepartementet Fi/BA

Arbetsmarknadsdepartementet A/ARM, A/A

Försvarsmakten

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Totalförsvarets plikt- och prövningsverk

Sveriges Kommuner och Regioner

Region Blekinge

Region Dalarna

Region Gotland

Region Gävleborg

Region Halland

Region Jämtland Härjedalen

Region Jönköping

Region Kalmar län

Region Kronoberg

Region Norrbotten

Region Skåne

Region Stockholm

Region Sörmland

Region Uppsala

Region Värmland

Region Västerbotten

Region Västernorrland

Region Västmanland

Region Örebro län

Region Östergötland

Västra Götalandsregionen